

Nr 54.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inköp för marinens räkning av maskiner för tillverkning av patronhylsor till kanoner m. m.; given Stockholms slott den 6 februari 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att för inköp för marinens räkning av maskiner för tillverkning av patronhylsor till kanoner m. m. må användas ett belopp av 290,000 kronor av de utav 1916—1919 års riksdagar anvisade, ännu icke disponerade medel till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvärens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 6 februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anhöll härefter att få anmäla en av marinförvaltningen i skrivelse den 13 november 1919 gjord framställning om inköp och uppställning å flottans varv i Karlskrona av en anläggning för tillverkning av patronhylsor för laddningar till kanoner.

I nämnda skrivelse har marinförvaltningen anfört följande.

Första tiden efter införandet vid marinen av kanoner, för vilka patronhylsor erfordrades, kunde dylika hylsor ej framställas inom landet, utan hade desamma erhållits genom leverans från utlandet. Sedermera hade Skultuna bruk under år 1900 anskaffat en anläggning för tillverkning av patronhylsor för laddningar till kanoner, och hade sedan dess marinens behov av sådana hylsor kunnat tillgodoses genom leverans därifrån. Leveranser från utlandet hade därvid tillgripits endast i några enstaka fall, där sådana visat sig för svenska staten fördelaktigare.

Vid den under arméförvaltningens artilleridepartement lydande ammunitionsfabriken finnes vid dess avdelning å Marieberg även en anläggning för tillverkning av patronhylsor för kanoner. Framställning av patronhylsor för pjäser av marinens modeller hade emellertid i regel ej ägt rum därstädes, enär anläggningens kapacitet ej vore större än att maskinerna i allmänhet i sin helhet tagits i anspråk för tillgodoseendet av arméns eget behov. Enligt vad marinförvaltningen inhämtat, torde även en utvidgning av denna anläggning ej kunna ifrågakomma på grund av bristande utrymme, varjämte beslut angående den av 1914 års senare riksdag förutsatta flyttningen av ammunitionsfabrikens ifrågavarande avdelning ännu ej föreläge och nybyggnadsarbeten i avvaktan härpå därstädes ej lämpligen syntes böra komma till utförande.

Den nuvarande ägaren av Skultuna bruk och den därstädes befintliga anläggningen för framställning av kanonpatronhylsor, aktiebolaget Svenska metallverken, hade emellertid meddelat marinförvaltningen, att bolaget hade för avsikt att nedlägga tillverkningen av patronhylsor av här avsett slag samt att bolaget i anledning härav önskade avyttra de för ifrågavarande tillverkning avsedda maskinerna.

Bolaget, som erbjudit marinförvaltningen att övertaga anläggningens maskinella utrustning, hade därvid framhållit, att från utländskt håll underhandlingar inletts beträffande förvärf av maskinerna, men att bolaget, innan detaljunderhandlingar angående försäljning till utlandet upptoges, önskade uppgift, huruvida marinförvaltningen hade intresse för övertagande av de i anläggningen ingående maskinerna. Ämbetsverket hade därjämte under hand erfarit, att nyssnämnda utländska anbudsgivare redan inköpt större delen av bolagets anläggning för tillverkning av gevärspatronhylsor.

Marinförvaltningen ansåge, att ett nedläggande av den ena och största av de båda inom landet befintliga anläggningarna för tillverkning av kanonpatronhylsor måste ur försvarets synpunkt medföra mycket allvarliga olägenheter, enär därefter möjligheterna att inom landet framställa heldragna patronhylsor för marinens artilleripjäser skulle bliva begränsade till dem, som kunde inom ramen för härför disponibel kapacitet och den maskinella utrustningens resurser i övrigt tillverkas vid ammunitionsfabrikens Mariebergsavdelning. Det vore sålunda att förutse, att Skultunaanläggningens försäljning till utlandet skulle komma att medföra, att marinens behov i fredstid av patronhylsor av här avsett slag måste i stor utsträckning tillgodoses genom anskaffning från utlandet till pris, som enligt hittills vunnen erfarenhet i regel torde bliva högre än dem, som kunde beräknas vid tillverkning inom landet.

En försäljning av maskinerna till utlandet skulle således i fråga om anskaffningen i fredstid av patronhylsor medföra betänkliga konsekvenser. Än allvarligare bleve emellertid dessa i krigstid. Den utförda och ännu pågående utredningen angående anskaffning i krigstid av den erforderliga ersättningsammunitionen hade nämligen visat, att stora svårigheter komme att möta, särskilt i fråga om framställning av de för marinen behövlige kanonpatronhylsorna. Det torde sålunda först efter vidtagandet av särskilda åtgärder, såsom modifierad konstruktion, till ett minimum sänkta fordringar, tillgripande av olika slags ersättningsmaterial o. d., visa sig möjligt att tillverka de mängder, som krävdes för fyllandet av ett med hänsyn till sannolik förbrukning även mycket blygsamt beräknat behov.

Därest Skultunaanläggningens maskiner ej längre kunde under krigstid påräknas, syntes man med visshet kunna antaga, att det beräknade behovet av patronhylsor ej kunde tillgodoses, och även om mot förmodan genom provisoriska åtgärder ytterligare utvägar skulle kunna vinnas för ökande vid sådant tillfälle av tillverkningskapaciteten, kvarstode dock — enär ammunitionsfabriken å Marieberg under krigstid beräknades helt bliva tagen i anspråk för arméns behov — att möjlighet ej skulle finnas att framställa de patronhylsor, å vilka de ur teknisk synpunkt högsta fordringarna måste ställas och å vilkas kvalitet nämnvärda eftergifter ej kunde göras, om pjäserna skulle kunna beräknas funktionera tillfredsställande.

I detta sammanhang syntes särskilt böra framhållas, att den ovan antydda nedsättningen i patronhylsornas kvalitet, vilken vore ifrågasatt för möjliggörande av framställning under krigstid av ersättningsammunition, ej borde ifrågakomma vid de under normala förhållanden tillverkade patronhylsorna, enär hylsor av antydd beskaffenhet bland annat ej kunde beräknas uthålla mer än ett fåtal skott och sålunda ur ekonomisk synpunkt ställde sig oförmånliga, vartill komme, att de ej vore lämpade för längre tids förvaring.

Om Skultunaanläggningens maskiner skulle bliva utförda ur landet, torde säkerställandet av marinens behov i krigstid av vissa patronhylsor kräva en avsevärd ökning av det redan i fredstid ineliggande förrådet härav. En sådan ökning skulle emellertid betinga högst betydande kostnader. Såsom ledning för bedömandet av de härför erforderliga beloppen kunde nämnas, att 10,000 st. 75 mm. patronhylsor M/05 — utgörande ett lågt beräknat ersättningsbehov för 2 månader — med nuvarande pris betingade en anskaffningskostnad av omkring 300,000 kronor.

Krigsbehovets tryggande genom erforderlig ökning under fredstid av patronhylsor i förråd torde sålunda redan på grund av kostnadshänsyn ej böra förordas i annat fall än det, att effektivare och i övrigt lämpligare utväg stode till buds.

Av vad sålunda anförts syntes framgå, att det för landets försvarsväsende vore av den allra största betydelse, att här avsedda maskinella anordningar för tillverkning av patronhylsor komme att allt fortfarande behållas inom landet.

En väg för vinnandet av detta mål vore givetvis, att aktiebolaget Svenska metallverken förpliktigade sig att bibehålla anläggningen på sådant sätt, att den vid behov kunde sättas i gång för full kapacitet mot det att bolaget härför erhöle en viss ersättning från staten. Efter där- om förda underhandlingar hade bolaget erbjudit sig att hålla ifrågavarande hylspressanläggning till svenska statens disposition mot en årlig subvention från statens sida av 22,725 kronor och under villkor,

att anläggningen förbleve bolagets egendom,

att hylspressarna allt framgent kvarbleve uppställda på nuvarande platser,

att anläggningen därunder finge av bolaget användas för annan till- verkning, dock att svenska staten skulle hava förmånsrätt,

att anläggningen hölles i sådant skick och personal funnes dispo- nibel i sådan utsträckning, att anläggningen när som helst kunde tagas i användning,

att överenskommelsen bleve gällande minst fem års tid med ett års ömsesidig uppsägningstid därefter, samt

att anläggningen ej finge av bolaget försäljas utan att dessförinnan hava varit erbjuden svenska staten till inlösen.

Detta förslag hade av marinförvaltningen betecknats med *alternativ I*.

Då det ej torde vara möjligt att intressera annan enskild firma inom landet för inköp och uppställning av ifrågavarande maskinerier, hade ämbetsverket även undersökt betingelserna för ett inköp från statens sida.

Enligt av bolaget till marinförvaltningen gjort erbjudande uppginge den summa, för vilken bolaget vore villigt att till staten försälja samt- liga maskinerier jämte verktyg för marinens patronhylsor, till 147,250 kronor. Emellertid måste härvid maskinerna uppställas så, att de kunde tagas i anspråk för tillverkning såväl i fredstid som omedelbart efter krigsutbrott.

Såsom ovan framhållits, syntes möjligheten av en uppställning av anläggningen i anslutning till ammunitionsfabrikens Mariebergsavdelning utesluten, och ansåge marinförvaltningen därför lämpligast, att maskinerna under förutsättning av inköp från statens sida uppställdes på någotdera av flottans varv.

Då det givetvis vore av vikt för kostnadernas begränsande att om möjligt bereda utrymme för anläggningen inom befintliga lokaler, hade marinförvaltningen låtit undersöka möjligheterna härför. Denna undersökning hade givit vid handen, att plats kunde beredas vid flottans varv i Karlskrona inom lokaler, som nu disponerades av artilleridepartementet, vilket departement för övrigt syntes vara bäst lämpat att handhava den tillverkning, som vid anläggningen vore avsedd att bedrivas. Genom användande av ifrågavarande lokaler kunde byggnadskostnaderna begränsas till att omfatta en mindre tillbyggnad för en erforderlig glödgningsugn och för anordnande av grundunderlag för maskinerna, uppsättning av takrörelse o. d. samt i övrigt erforderlig inredning. Kostnaderna för ifrågavarande byggnads- och inredningsarbeten samt frakt för maskinerna från Skultuna till Karlskrona och montering av desamma, anskaffning av glödgningsugn, elektriska motorer m. m. beräknades uppgå till sammanlagt 142,750 kronor. Den sammanlagda kostnaden för inköp av maskinerna samt för anläggningens iordningställande i driftsdugligt skick uppginge sålunda till 290,000 kronor (*alternativ II*).

Under de i ärendet förda underhandlingarna hade även ett tredje alternativ framställt av aktiebolaget Svenska metallverken, nämligen att svenska staten inköpte maskinerna enligt alternativ II till ett pris av 147,250 kronor, men att anläggningen sedermera finge kvarstå å nuvarande plats vid Skultuna på samma villkor, som i alternativ I vore angivna, men mot en årlig subvention av 8,000 kronor (*alternativ III*).

Bolaget hade förbundit sig att stå fast vid dessa erbjudanden, intill dess 1920 års lagtima riksdag hunnit pröva en eventuell framställning härom.

För en riktig jämförelse mellan dessa olika förslag torde man böra taga hänsyn till följande synpunkter.

En inom ämbetsverket utförd beräkning över det antal patronhylsor, som under åren 1912--1918 i medeltal per år visat sig nödvändigt att nyanskaffa i och för ersättning av förbrukade dylika, utvisade, att nuvarande anskaffningskostnaden härför uppginge till omkring 75,000 kronor. Verkställda undersökningar syntes även giva vid handen, att tillverk-

ningskostnaden för dessa hylsor, om tillverkningen skulle bedrivas genom statens egen försorg å flottans varv, skulle minskas med omkring 30 %, d. v. s. med omkring 22,500 kronor per år.

Då anläggningens maskinerier vore i gott stånd och därför kunde med säkerhet användas under en relativt lång följd av år framåt, torde man med stöd av ovan angivna siffror kunna räkna med, att den för anläggningens övertagande erforderliga summan inom loppet av 10 år till större delen komme att återvinnas genom lägre kostnader för de årliga anskaffningarna.

Beträffande de båda alternativen I och III med anläggningen kvarstående å Skultuna under olika villkor, medförde det förra från statens sida en årlig utgift av 22,725 kronor och det senare en engångsutgift av 147,250 kronor jämte en årlig utgift av 8,000 kronor. Med en årlig amortering av 10 % å engångskostnaden bleve dessa båda alternativ sins emellan likvärdiga.

I båda dessa fall ginge emellertid staten miste om den ovan beräknade besparingen på den årliga tillverkningen. Jämfördes exempelvis alternativen I och II, hade staten i förra fallet under 10 års tid att räkna med en subventionsutgift av 227,250 kronor jämte tillverkningsutgift 750,000 kronor, eller sammanlagt 977,250 kronor, varvid hänsyn ej tagits till ränteutgifter. Vid alternativ II skulle motsvarande utgifter bliva dels en anläggningskostnad av 290,000 kronor och dels en tillverkningskostnad av 525,000 kronor, eller sammanlagt 815,000 kronor. De minskade utgifterna skulle alltså vid alternativ II uppgå till ej mindre än omkring 160,000 kronor, varjämte anläggningen vid detta alternativ vore statens egendom. Av de olika alternativen syntes därför alternativ II givetvis vara det för svenska staten fördelaktigaste.

I fråga om valet mellan att trygga befintligheten av tillverkningsmöjligheterna av erforderliga patronhylsor inom landet eller att upplägga i fredstid befintliga reservförråd ville marinförvaltningen erinra, att kostnaden enligt alternativ II, sammanlagt 290,000 kronor, understege den utgift, som skulle erfordras enbart för fredsförrådets ökning med 10,000 st. 75 mm. patronhylsor M 05.

Då sålunda genom anläggningens övertagande av staten i enlighet med ovanstående alternativ II dels fredsbehovet av patronhylsor skulle kunna tillgodoses genom tillverkning inom landet, oberoende av utländska leverantörer och till pris, som kunde beräknas avsevärt understiga dem, som av dessa leverantörer erbjödes, dels behovet av patronhylsor under krig bleve tryggat på ett vida mer effektivt samt ur ekonomiska och

andra synpunkter vida förmånligare sätt än genom fredsförrådets ökande, dels de härför erforderliga engångskostnaderna till stor del skulle inbesparas genom minskade årliga omkostnader, dels slutligen anläggningen givetvis även, efter vissa kompletteringar, skulle kunna utnyttjas för tillverkningar av annat slag, funne sig marinförvaltningen, som ansåge ärendet vara av särskilt stor betydelse, böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte hos 1920 års lagtima riksdag göra framställning att för inköp och uppställning av en anläggning för tillverkning av patronhylsor å flottans varv i Karlskrona bevilja ett reservationsanslag av 290,000 kronor, att utgå med 175,000 kronor å tilläggsstat för år 1920 och återstoden å extra stat för år 1921.

Ämbetsskrivelse den 24 november 1919.

Då det för ett fullständigt bedömande av ifrågavarande ärende synt mig erforderligt, att utredning verkställdes, huruvida tillverkningen vid den avdelning av den under arméförvaltningens artilleridepartement lydande ammunitionsfabriken, som vore förlagd till Marieberg, lämpligen kunde för framtiden ordnas på sådant sätt, att marinens behov av patronhylsor för kanoner bleve genom nämnda tillverkning tillgodosett, har jag i ämbetsskrivelse den 24 november 1919 hos chefen för lantförsvarsdepartementet anhållit om föranstaltande av sådan utredning.

Chefens för lantförsvarsdepartementet skrivelse den 31 december 1919.

Till svar härå har chefen för lantförsvarsdepartementet med skrivelse den 31 december 1919 överlämnat och såsom eget yttrande hänvisat till ett av arméförvaltningens artilleridepartement den 22 i samma månad avgivet utlåtande, däri artilleridepartementet anfört följande.

För att utröna, i vad mån tillverkningskapaciteten av patronhylsor vid den å Marieberg befintliga pressanläggningen kunde tillgodose såväl arméns som marinens såsom sannolikt beräknade fredsbehov av dylika hylsor, hade artilleridepartementet låtit införskaffa erforderliga uppgifter dels å anläggningens kapacitet vid tillverkning av olika slag av hylsor och dels å det sammanlagda fredsbehovet.

I en departementets skrivelse bifogad tablå hade dessa uppgifter sammanförts; och utvisade den i tablån gjorda sammanställningen att, under förutsättning att endast ett slag av kanonpatronhylsor tillverkades, Mariebergsanläggningens kapacitet vore för fyllande av arméns uppgivna fredsbehov av kanonpatronhylsor upptagen omkring 11 månader av året, under det anläggningens kapacitet för tillgodoseende av marinens motsvarande behov skulle behöva anlitas 3 månader om året. Skulle mer än ett slag av hylsor tillverkas samtidigt, minskades kapaciteten per

månad med 10 %. Härav syntes framgå, att pressanläggningen vid Marieberg ungefär vore avpassad efter arméns tillverkningsbehov i fredstid och att sålunda någon väsentlig del av kapaciteten vid denna anläggning icke kunde ställas till marinförvaltningens förfogande för tillverkning av dess behov av hylsor.

Vid frågans bedömande torde samtidigt böra beaktas, att Mariebergsanläggningen ur ekonomisk synpunkt mindre lämpade sig för tillverkning av hylsor av mindre kalibrar — varav marinförvaltningens behov vore förhållandevis stort — än vad fallet vore vid den till inköp föreslagna Skultunaanläggningen, där de maskinella anordningarna vore sådana, att kraftförbrukningen bleve bortemot 50 % mindre. Skultunaanläggningen bestode nämligen av flera olika aggregat, lämpade för pressning av olika slag av hylsor, varigenom de ekonomiska förutsättningarna vid arbetets utförande bättre kunde tillgodoses.

I detta sammanhang ansåge sig artilleridepartementet, oaktat Skultunaanläggningen ur fredstillverkningsynpunkt icke torde kunna undvaras inom landet, även böra påpeka de allvarliga konsekvenser ur mobiliseringssynpunkt, som skulle uppstå för artilleridepartementet, därest anläggningen försåldes till utlandet. Skultunaanläggningen ägde nämligen en genomsnittskapacitet, som 2 à 3 gånger överstege Mariebergsanläggningens motsvarande kapacitet, och då några andra för dylik tillverkning lämpade pressar för närvarande ej torde finnas inom landet, skulle tillverkningsmöjligheterna av kanonpatronhylsor vid mobilisering på ett synnerligen allvarligt sätt bliva eftersatta, därest Skultunaanläggningens tillverkningskapacitet icke skulle kunna påräknas omedelbart vid mobiliseringstillfälle.

På grund av vad sålunda utretts har artilleridepartementet anmält, dels att marinförvaltningens såsom sannolikt uppgivna behov av patronhylsor till kanoner under fredstid icke kunde tillgodoses genom tillverkning vid ammunitionsfabrikens avdelning vid Marieberg, dels att den till inköp föreslagna pressanläggningen vid Skultuna icke kunde undvaras vid mobilisering för tillverkning av artilleridepartementets behov av kanonpatronhylsor under krig.

Såsom förut nämnts, har marinens behov av patronhylsor till kanoner alltsedan år 1900 huvudsakligen tillgodosetts genom en vid Skultuna bruk befintlig anläggning. Sedan underhandlingar av den nuvarande ägaren till nämnda bruk, aktiebolaget Svenska metallverken, inletts om försäljning till utlandet av de till anläggningen hörande maskinerna,

Departements-
chefens
yttrande.

har marinförvaltningen hemställt om inköp för marinens räkning av omförmälda maskiner.

Vad av marinförvaltningen anförts såsom skäl för framställningen om ifrågavarande inköp har synts mig vara av den betydelse, att jag icke tvekar att tillstyrka densamma. Såväl med hänsyn till angelägenheten att säkerställa tillgången av patronhylsor till marinens kanoner som ock för undvikande av de ökade kostnader, som genom vidtagande av andra till buds stående åtgärder för fyllande av marinens behov härav skulle uppstå, anser jag erforderligt, att maskinerna för marinens räkning förvärvas. Enligt vad den av arméförvaltningens artilleridepartement i ärendet förebragta utredningen giver vid handen, besitter den avdelning av den under artilleridepartementet lydande ammunitionsfabriken, som är förlagd till Marieberg, icke tillräcklig kapacitet för att den i någon mera väsentlig omfattning skall kunna påräknas för tillverkning av kanonpatronhylsor för marinen under fredstid, och anläggningen vid Skultuna anses därjämte icke kunna undvaras för tillverkning av för armén behöfliga kvantiteter kanonpatronhylsor under krig. Någon annan anläggning för ifrågavarande fabrikation finnes icke heller inom landet. Jag vill vidare framhålla, att marinförvaltningens ifrågavarande framställning endast går ut på, att den anstalt, som redan nu finnes inom landet för omförmälda tillverkning, även för framtiden må bliva tillgänglig härför och sålunda icke innebär något ställningstagande till frågan om den omfattning, vari tillverkning av kanonpatronhylsor för marinens räkning kan i framtiden komma att befinnas erforderlig.

Av det förut sagda framgår, att jag icke finner det i marinförvaltningens berörda skrivelse avgivna alternativ I — enligt vilket äganderätten till omförmälda maskiner, vilka alltjämt skulle vara uppställda å Skultuna, skulle kvarbliva hos ägaren av Skultunaanläggningen — vara av beskaffenhet att böra förordas. Förutom de påtagliga olägenheter i övrigt, som äro förbundna med detta alternativ, är detsamma mindre fördelaktigt särskilt ur ekonomisk synpunkt, då härigenom skulle förorsakas statsverket en årlig utgift av 22,725 kronor. Även alternativ III, därvid maskinerna visserligen skulle för en köpeskilling av 147,250 kronor övergå i kronans ägo, men fortfarande kvarstå å sin nuvarande plats vid Skultuna mot en årlig avgift av 8,000 kronor, måste anses vara ekonomiskt ofördelaktigt. Däremot anser jag det av marinförvaltningen tillstyrkta alternativ II, enligt vilket maskinerna efter inköpet skulle uppställas i artilleriverkstaden vid flottans varv i Karlskrona, innebära det i alla avseenden lämpligaste sättet för den föreliggande frågans lösning. Vid tillverkningens bedrivande genom statens egen

försorg å flottans varv ernås en avsevärd minskning i tillverkningskostnaden för patronhylsor av ifrågavarande slag (av marinförvaltningen beräknad till omkring 30 %), ökad arbetstillgång beredes varvets egna arbetare, kontrollen vid patronhylsornas framställande underlättas och tillverkningen ansluter sig på ett fullt lämpligt sätt till den verksamhet i övrigt, som vid Karlskronavarvet och särskilt vid artilleriverkstaden därstädes bedrivs för fyllandet av marinens behov av stridsmedel.

Kostnaderna för inköp av ifrågavarande maskiner samt för de av deras uppställande i artilleriverkstaden i Karlskrona betingade anordningarna m. m. hava av marinförvaltningen upptagits till sammanlagt 290,000 kronor, därav ett belopp av 147,250 kronor utgör inköpspriset för maskinerna jämte tillhörande verktyg och 142,750 kronor beräknats för de anstalter, som erfordras för maskinernas uppställande m. m. Mot dessa belopp har jag icke funnit anledning till erinran.

Vad därefter beträffar frågan om sättet för bestridandet av ifrågavarande kostnader, tillåter jag mig erinra att — enligt vad jämväl framgår av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 7 januari 1920, bilagt statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, fjärde huvudtiteln, del III, sjöförsvaret, punkt 14 — Kungl. Maj:t, på min framställning, genom nådigt brev den 17 oktober 1919 föreskrivit, att ett ännu icke disponerat belopp av 357,000 kronor av de medel, som av 1916—1919 års riksdagar anvisats för Karlskrona varvs utvidgning och modernisering, skulle reserveras för ändamål, varom framdeles komme att bestämmas. Ehuru jag därvid närmast syftat till, att dessa medel framdeles skulle vara tillgängliga för tillgodoseende av ändamål, som efter ett eventuellt genomförande av en omläggning i större eller mindre utsträckning av varvsdriften vid Karlskronavarvet kunde behöva fyllas, finner jag mig, med hänsyn till angelägenheten därav, att förvärvandet för marinens räkning av omförmälda maskiner må kunna äga rum utan att särskilt anslag därtill behöver äskas, böra föreslå, att erforderlig del av nämnda medel härför tages i anspråk. Då ju i övrigt ifrågavarande anläggning, ehuru den icke ingår i den ursprungliga planen för Karlskronavarvets utvidgning och modernisering, medför en vidgad verksamhet å varvet, ligger även häri ett skäl att i detta fall anlita omförmälda reserverade medel.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att för inköp för marinens räkning av maskiner för tillverkning av patronhylsor till kanoner m. m. må användas ett belopp av 290,000

kronor av de utav 1916—1919 års riksdagar anvisade, ännu icke disponerade medel till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven P. Persson.
